

KARDINAL PIETRO PAROLIN

Duhovnik, posvečen v *Kristusovi osebi*

V čast mi je, da sklenem ta simpozij z naslovom: »Duhovniški celibat, pot svobode«, ki ga je pripravila papeška univerza Gregoriana. Rektor p. François-Xavier Dumortier je namenil prostor, čas in moči temu zelo pomembnemu vprašanju. Za to in za prijazno vabilo se mu lepo zahvaljujem. Rad bi se zahvalil tudi mons. Tonyju Anatrelli, psihoanalitiku, strokovnjaku za družbeno psihiatrijo, svetovalcu in sodelavcu pri raznih ustanovah rimske kurije, ki je tudi pobudnik in organizator tega srečanja.

O tej razsežnosti duhovnikovega življenja ne manjka številnih razprav, ki obsegajo različne panoge, in Cerkev jo je poglobljeno obravnavala v preteklih desetletjih. Onkraj izjav cerkvenega učiteljstva in specialističnih študij pa se kaže nevarnost, da splošno dojemanje tega vprašanja ostane površno ali vsaj delno. Večkrat ne razumejo dobro ne pomena ne vrednosti odločitve za celibat. Včasih pa o njej razmišljajo zgolj sociološko ali psihološko, ne da bi se poglobili v teološko in cerkveno razsežnost. Tu in tam pa se zaradi spremenljivosti časov in novih zahtev sprašujejo, »kaj bi bilo narobe, če bi bili duhovniki poročeni«.

Dobro vemo, da govorimo o pomembnem vidiku, ki sega v človeško življenje, in ne o razumski teoriji. Zdi se mi, da nam pomaga popraviti smer prav naslov, ki ste ga izbrali za ta simpozij: »pot svobode«, s katerim bi rad začel svoje razmišljanje. V nadaljevanju bi celibat rad povezal z duhovnikovo istovetnostjo in z zahtevami, povezanimi s pastoralnim poslanstvom.

Kardinal Pietro Parolin, Il prete ordinato in Persona Christi, sklepno predavanje na simpoziju »Duhovniški celibat, pot svobode« na papeški univerzi Gregoriana, 4.–6. februarja 2016. Prevedel Anton Štrukelj.

1. Pot svobode

Začenjam torej z naslovom »pot svobode«, ki vsebuje dve pomembni besedi. V uvodu bi ju rad na kratko opisal.

a) *Pot*. Beseda izraža temeljno naravnost vernika, ki je postal učenec. V srečanju z Bogom napreduje toliko, kolikor se pusti pritegniti Gospodovemu klicu in hodi za njim. Pripravljenosti, da v celibatu podarimo svoje življenje za Božje kraljestvo, nikoli ne moremo pojmovati kot enkrat za vselej osvojeno pridobitev, čeprav je dokončna v začetni izbiri in v namenih. Nasprotno: kakor v vseh drugih vidikih duhovniškega življenja tudi na tem področju ostajamo vedno na poti, ostajamo učenci v Učiteljevi šoli; včasih nas presenetijo utrujenost in dvomi, drugič nas sredi službenih dolžnosti navdaja občutek osamljenosti ali čustvena potreba po priznanju. Dejstvo, da smo prejeli tako pomemben klic od zgoraj in ga moramo uresničevati v vseh razsežnostih, nalaga duhovniku vedro ponižnost, ki ga osvobaja od domneve, da zmore vse sam. Sveti oče nas je pred dvema letoma pri krizmeni maši spomnil, kako ubog je duhovnik, ki se ne izroča Božji milosti: »*Nihče ni manjši kakor duhovnik, ki je prepuščen samo svojim močem.*«¹ Kakor vemo, je osnovno pravilo duhovnega življenja to, da nikoli ne mislimo, da smo že na cilju. Tako ne zapademo tisti domnevi, ki se poraja iz pretiranega zaupanja v lastne sile in ji manjkata ponižnost in zaupanje. Prav nikjer, a morda zlasti na tem tako občutljivem področju izbire celibata, se ne smemo čutiti »varne« za vselej, zavarovani pred duhovnim bojem in nujnostjo spreobračanja. Zato »*duhovnik ne sme misliti, da s posvečenjem postane vse lahko in da je dokončno zavarovan pred vsako skušnjavo in nevarnostjo.*«² Nasprotno, vsak dan mora obnavljati podaritev svojega življenja Kristusu in Cerkvi. Ob tem doživlja, da je njegova podaritev utemeljena na molitvi in izpolnjevanju poslanstva. Na področju celibata sta iz dneva v dan potrebni pozorna čuječnost nad samim seboj in evangelijska previdnost, še bolj pa zmožnost, da ponižno izročamo svoje duhovniško življenje Božji milosti. Duhovnik je »človek, ki je izpostavljen duhovnemu boju zoper zapeljivost mesenosti v samem

sebi in v svetu; treba je, da ne neha obnavljati sklepa, da bo vedno bolj in vedno bolje uresničeval svojo nepreklicno daritev, ki od njega zahteva popolno, iskreno in stvarno zvestobo».³

b) *Svoboda*: je druga beseda naslova, ki ste ga izbrali, in je nujna predpostavka za razumevanje pomena celibata. V našem okviru ta beseda opredeljuje smer poti, saj govorimo o »poti svobode«. Kaj pomeni? Rekel bi, da vsakodnevna podaritev samega sebe, ki jo s ponižnim srcem, odprtim milosti, obnavljamo v molitvi in služenju, omogoča rast in zorenje naše celotne osebe. Človek je velika skrivnost. Je »neskončno odprto« bitje, ker izhaja iz Boga in je zaznamovan z maziljenjem Svetega Duha. Če je tako, tedaj se vsak vidik duhovnega življenja prepleta in vključuje celovito rast drugih vidikov lastne človeškosti. To ponavljamo tudi pri vzgoji duhovnikov: najprej človek, nato duhovnik. Ta globoka povezava napravlja iz vsakega od nas ustvarjeno bitje, ki je že vedno odprto bistvenemu odnosu z Bogom, in zahteva, da dejavno sodelujemo z delovanjem Božje milosti. Zato moramo z ene strani bežati pred samovoljnostjo, ki hoče vse braniti zgolj s človeškimi močmi, z druge pa se moramo naučiti, da nas Bog preoblikuje, če se mu pustimo oblikovati in če sodelujemo z njim. Tu se dotikamo bistvene točke, to je svobode. Bog hoče, da človek raste v svoji sinovski svobodi, brez nasilja, se pravi, da spoštuje svobodo in jo vključuje v ta proces. Ta način, ki se tiče Božjega bitja in delovanja, se zrcali na vsakem področju cerkvenega in osebnega življenja, in zato tudi v celibatu. Tudi tukaj odgovor Božjemu delovanju, ki zahteva popolno zedinjenje z njim in polno posvetitev za služenje Božjemu kraljestvu, ne izhaja iz slepe odpovedi, iz asketskega zatajevanja ali zgolj iz »pravne obveznosti«. Odgovor marveč zahteva svobodne in notranje vedre ljudi z uravnovešeno in zrelo osebnostjo, da se zavedajo zahtevnosti klica in se svobodno dajejo na voljo ter s pomočjo milosti živijo v polnosti. Samo svoboden človek more biti tudi veder v celibatu. Zato je celibat pot svobode, ki traja vse življenje.

Kakor je mogoče videti, iz tega prvega pristopa izhajata dva vidika, ki nam pomagata pozitivno brati celibat v odnosu do duhovnikovega življenja. Ne gre za nečloveško zahtevo, za pasivno

sprejetje naloženega pravila, za junaštvo, ki ga dosežemo z napornim odrekanjem, ali za idealen cilj, ki ne bi zahteval osebne, človeške in duhovne poti. Nasprotno, gre za svobodno izbiro, ki zori v povezanosti s poklicanostjo v duhovništvo in jo notranje sprejememo, da bi odgovorili na klic s svobodnim in nedeljenim srcem.

Da bi to bolje pojasnili, se moremo opreti na modrost, s katero apostol Pavel govori o odnosu med postavo in duhom. Zunanja postava, ki jo latinska Cerkev zahteva za službeno duhovništvo, je globoko povezana z zorenjem duhovniške istovetnosti poklicanega in z zahtevami službe. Tako postane »notranja postava«, zapisana s črnilom Duha. Tu je smiselno spomniti na lepe besede blaženega Pavla VI.: *»Tako postane obveznost celibata, ki je po volji Cerkve stvarno povezana z duhovniškim posvečenjem, osebna obveznost, ki jo pod vplivom Božje milosti duhovniški kandidat sprejme nase popolnoma zavestno in svobodno. Sprejme jo seveda ne brez previdnih in modrih nasvetov preizkušenih voditeljev duhovnega življenja, ki jim ne bo šlo za to, da bi odločitev nekako naložili, ampak zato, da bi bila ta vélika prostovoljna odločitev v polnosti zavestna. V tistem trenutku pa, ki bo za trajno odločil smer njegovega življenja, kandidat ne bo občutil teže nečesa, kar bi mu bilo naloženo od zunaj; prevzemala ga bo marveč notranja radost ob odločitvi, ki je storjena zaradi ljubezni do Kristusa.«*⁴

Ta pot svobode privede k ponotranjenju duhovniške istovetnosti po Kristusovi podobi in hkrati k temu, da živimo službo s popolno velikodušnostjo. Duhovnikova istovetnost in služba sta dve veliki območji, s katerima je povezan celibat. Če povzamemo pogled drugega vatikanskega koncila, moremo reči: *»Celibat je iz mnogovrstnih razlogov duhovništvu primeren. /.../ Z deviškim življenjem in s celibatom, ki ga držijo zaradi nebeškega kraljestva, se duhovniki na nov in odličen način posvetijo Kristusu; laže in z nedeljenim srcem se ga držijo, se svobodneje po Kristusu in z njim posvečajo službi Bogu in ljudem, bolj neovirano delajo za njegovo kraljestvo in nadnaravno prerojenje ter tako postanejo pripravnejši, da si pridobijo mnogo širše očetovstvo v Kristusu.«*⁵

2. Duhovnikova služba: človek, upodobljen po Kristusu

Zdaj moremo spregovoriti o dveh področjih, s katerima je celibat tesno povezan: duhovnikova istovetnost v upodobitvi po Kristusu in njegovo pastoralno poslanstvo. Duhovnik ne opravlja le posameznih dejanj v Kristusovi osebi (*in persona Christi*), ampak je poklican, da vse življenje oblikuje po Učenikovem pastoralnem poslanstvu. S tem živi po Kristusovem zgledu v svobodni, popolni in zastonjski podaritvi za Božje ljudstvo. Začel bi s prvim vidikom in bi obravnaval zlasti protislovje duhovnikove osebe: človek, upodobljen po Kristusu.

Kakor vemo, se človeška oseba izmuzne vsakemu poskusu poenostavljanja in vsaki objektivni analizi. Pojmovati jo je treba v njeni celovitosti in v polnosti vidikov; človekova oseba na neki način ostaja odprto vprašanje, vprašanje, ki sega onkraj, stvarnost, ki presega zgolj biološko, psihološko in družbeno danost. Mogli bi reči, da to zaradi nekaterih vidikov še bolj velja za duhovnika. Duhovnik ima vtisnjeno znamenje skrivnosti Boga; svetu ostajajo skriti globoki razlogi njegovega srca in notranji nagibi, ki ga silijo, da daruje svoje življenje za druge.

Kdo je ta človek? Kaj v resnici živi? Kakšne so korenine nagibov, ki so ga prignali do tega, da se je podaril Kristusu in dal življenje za brate?

Da bi odgovorili na ta vprašanja, moramo duhovnikovo istovetnost postaviti v Kristusa. Temeljni vidik duhovnikove istovetnosti je paradokсно v tem, da je njegovo bitje nekako »razlaščeno«, duhovnik »ne pripada sebi«, »poklican« je. Zato je duhovnik samo toliko, kolikor je njegovo življenje popolnoma obrnjeno h Kristusu, ki ga kliče. Duhovnik je to samo tedaj, če »gre iz sebe«, se pusti ukoreniniti v Kristusu in oblikovati po njem, da bi prejel srce dobrega Pastirja, ki spremlja, vodi, neguje in daruje življenje za svojo čredo. Papež Frančišek je osvetlil ta vidik z zelo učinkovitimi besedami: »Duhovnik, ki si domišlja, da bo našel svojo duhovniško istovetnost s tem, da obrnjen navznoter raziskuje v svoji notranjosti, morda ne najde drugega kakor znamenja, ki kažejo ‚izhod‘. Pojdi iz sebe, pojdi

iskat Boga v češčenju, pojdi in daj svojemu ljudstvu to, kar ti je bilo zaupano. In tvoje ljudstvo bo poskrbelo, da boš začutil in okusil, kdo si, kako ti je ime, kakšna je tvoja istovetnost; dalo ti bo, da se boš veselil stokratnega, ki ga je Gospod obljubil svojim služabnikom. Če ne greš iz sebe, olje postane žarko in maziljenje ne more obrodit sado. Zapustitev sebe terja, da slečeš sebe, vsebuje uboštvo.»⁶

Govorimo torej o človeku, katerega globoka istovetnost, tesno povezana s službo, ki jo opravlja, je odvisna od prvenstva Boga. Bog ga je prvi poklical, postavil ga je za ljudi v stvareh, ki se nanašajo na Boga (prim. Heb 5,1).

Če skušamo temeljito preučiti to resničnost, se potopimo v teološko branje posvečenega služabnika, ob kateri se ne bi rad dolgo zadrževal, ker jo poglobljeno obravnavajo strokovnjaki, zlasti na takšnih krajih, kakršen je ta. Dovolj bo, če navedemo misel drugega vatikanskega koncila o duhovnikovi upodobitvi po Kristusu: *»Službeno duhovništvo se podeljuje s tistim posebnim zakramentom, s katerim se duhovnikom po maziljenju Svetega Duha vtisne posebno neizbrisno znamenje in se tako upodobijo po Kristusu duhovniku, da morejo delovati v osebi Kristusa, ki je glava Cerkve.»⁷*

Koncil je ta vidik razumel v širokem in dinamičnem smislu, ni ga skrčil samo na ontološko, bogočastno in sakralno razsežnost, ampak ga je postavil v misijonarsko poslanstvo Cerkve. V *Lumen gentium* najdemo to kristološko-misijonarsko razsežnost duhovništva: kakor je Oče mazilil Kristusa, da bi ga poslal ljudem, tako je duhovnik maziljen v Kristusu, da bi služil bratom (C 28).

Zelo pomembno je danes vedeti, da se na tej črti v pokoncilskih letih razvija misel tedanjega teologa Josepha Ratzingerja. Po njegovem Jezus razumeva sam sebe kot Očetovega poslanca. To je izhodišče za Jezusovo izbiro, da je poklical in poslal apostole.⁸ Ta perspektiva ne zmanjšuje pomembnosti povezanosti med duhovnikom in Kristusom. Njena prednost je v tem, da vključuje tudi povezanost s Cerkvijo in s pastoralnim poslanstvom v služenju človeštvu.

Kristusa in Cerkve nikoli ni mogoče ločiti, ko govorimo o duhovnikovi istovetnosti. Znotraj te perspektive je koncil znal

spregovoriti o »posebni primernosti« duhovniškega celibata. To celovito gledanje nam daje možnost, da uvrstimo zahtevo in izbiro celibata, ki je znamenje upodobitve po Kristusu v njegovi izbiri devištva. Hkrati je znamenje popolne ljubezni in nedeljene predanosti Cerkvi, po vzoru Kristusa ženina in pastirja, ki daje svoje življenje za človeštvo.

Upodobitev po Kristusu, ki predstavlja temelj duhovnikove istovetnosti, torej vsebuje svatbeni pomen, ki se izraža v osebni podaritvi Kristusu in njegovi Cerkvi, kot znamenje vesoljne Božje ljubezni za ljudi in predujem prihodnjega kraljestva. Duhovnik, upodobljen po Kristusu, je zato poklican, da živi tisto pastoralno ljubezen, ki je popolna podaritev samega sebe Cerkvi kot vidno znamenje Kristusove ljubezni do njegove Cerkve.

Apostolska spodbuda *Pastores dabo vobis* (*Dal vam bom pastirjev*) poudarja, da je »celibat povezan z duhovniškim posvečenjem, ki upodablja duhovnika po Jezusu Kristusu, glavi in ženinu Cerkve. Cerkev kot Kristusova nevesta hoče, da jo duhovnik ljubi na popoln in izključen način, kakor jo je ljubil Jezus Kristus, glava in ženin. Duhovniški celibat je torej podaritev sebe v Kristusu in z njim njegovi Cerkvi in izraža duhovnikovo služenje Cerkvi v Kristusu in s Kristusom. Za primerno duhovnikovo notranje življenje je potrebno, da gleda na celibat in ga živi ne kot osamljeno in čisto negativno prvino, ampak kot vidik duhovnikove pozitivne, posebne in značilne usmeritve: zapustil je očeta in mater ter gre za Jezusom, dobrim pastirjem v apostolskem občestvu v službi božjega ljudstva.«⁹

Celibata, ki izraža svobodo in podaritev samega sebe za druge in torej svatbeno skrivnost z občestvom, h kateremu smo poslani, ne moremo pojmovati predvsem kot odpovedi ali kot ločenosti od človeškosti. Nasprotno, celibat razodeva globoko povezanost med duhovnikom in ljudstvom: duhovnik ljubi svoje ljudstvo in Cerkev z nedeljenim srcem, s popolno ljubeznijo, z zastonjsko in brezpogojno podaritvijo, po zgledu Kristusa ženina in dobrega pastirja, po katerem je upodobljen.

Če duhovnikovo istovetnost ponotranjimo v tej smeri, je mogoče sprejeti celibat skupaj z izzivi, ki jih prinaša, ter dojeti njegovo

vrednost in lepoto. Stvar postane težja ali celo nemogoča, če duhovnika pojmujejo kot nekakšnega uradnika, *menedžerja*, ki naj s svojim vodstvom, *leadership*, upravlja podjetje, ali kot duhovnika, katerega delokrog se omejuje na območje svetega.

3. Celibat, poklicanost za poslanstvo

Potem ko sem omenil nekatere vidike narave in istovetnosti krščanskega duhovništva, se nameravam v drugem delu posebej ustaviti pri »duhovniškem celibatu«. *»Duhovništvo sicer po svoji naravi zdržnosti ne zahteva nujno, a je iz mnogovrstnih razlogov duhovništvu primeren«* (D 16), kakor trdi drugi vatikanski koncil. Različni uveljavljeni obliki pri vzhodnih katoliških Cerkvah in v latinski Cerkvi imajo svoj razlog obstoja v tej trditvi. V tem okviru bo premet mojega razmišljanja duhovniški celibat, ki ga živimo in sprejemamo v latinski Cerkvi in ga imajo *»v veliki časti«* (ZVCP kan. 373) tudi vzhodne katoliške Cerkve, v katerih po pravilu obstajajo tudi poročeni duhovniki.

V svojem predavanju raje nisem navajal vrste novozaveznih in zgodovinskih temeljev celibata. Te je že učinkovito predstavila doktorica Manes v svojem predavanju. Ti temelji so v svojih bistvenih prvinah že zadostno podani na primer na sinodi v Elviri (leta 306) ali v »uradnih« odlokih papeža Siricija (385), ki sestavljajo sintezo cerkvene izkušnje prvih stoletij. Rekel bom le, da se je pojmovanje celibata sčasoma poglobilo, in sicer zaradi spremenjenih zgodovinskih okoliščin kakor tudi zaradi izkušnje v življenju Cerkve. Nekdaj so celibat v življenju Cerkve povezovali zgolj z vzdržnostjo – o takšni razlagi imamo odličen zgled pri pravniku Uguccioneju iz Pise (1140). Danes smo prišli do veliko širšega in bogatejšega pojmovanja celibata: razumemo ga kot »pot svobode«, kakor posrečeno izraža naslov tega simpozija, o čemer smo že govorili.

Rad bi torej delil z vami nekaj misli o celibatu danes. Izhajam iz dejstva, da je latinska Cerkev imela in ima še naprej za primerno odločitev, *»ki jo je zahodna Cerkev sprejela pred več stoletji in jo*

ohranja kljub vsem težavam in ugovorom, ki so se rojevali v stoletjih: duhovniško posvečenje podeljuje samo mozem, ki pokažejo, da so poklicani od Boga za dar čistosti v popolnem in trajnem celibatu», kakor beremo v apostolski spodbudi *Pastores dabo vobis* (št. 29).

Gre torej za resničnost, ki označuje današnjo Cerkev, v kateri vsi živimo, in jo moramo vedno bolj dojemati in osvetljevati, kot »bleščeč biser«, po besedi blaženega Pavla VI. (okr. *Sacerdotalis caelibatus*, št. 1), ki krasi zaklad Cerkve.

Zato želim poskusiti podati prispevek k pojmovanju in vrednotenju duhovniškega celibata za Cerkev in današnji svet. Spregovoriti želim o njem kot o poklicanosti, ki je podarjena nekaterim, in v luči pastorage in življenja pojasniti nekaj vidikov »posebne primernosti«, ki celibat povezuje s službenim duhovništvom. Temeljno obzorje je vedno tisto, ki ga je zarisal blaženi Pavel VI. v okrožnici *Sacerdotalis caelibatus* (24. junija 1967). Opisuje trojni temeljni smisel duhovniškega celibata. To je kristološki, ekleziološki in eshatološki smisel, kakor smo slišali danes dopoldne.

3.1 Celibat kot poklicanost, ki jo odkrijemo, sprejmemo in varujemo

Duhovniški celibat je predvsem poklicanost, posebna karizma, ki jo Bog naklanja svoji Cerkvi. Nekateri so poklicani, da hodijo za Jezusom po tej poti in živijo v celibatu kot Jezusovi učenci. Gre za pozitivno gledanje, po katerem celibat nikakor ni skupek odpovedi ali »davek, ki ga je treba plačati«, da bi mogli opravljati duhovniško službo, ali zunanja obveznost, naložena duhovnikom. Zato se zdijo ozki in zožujoči tisti opisi celibata, ki ga povezujejo samo z osebnim stanom neporočenega z vsemi posledicami vred in polagajo pozornost prvenstveno na »odrekanja«, ki jih prinaša, zanemarjajo pa pozitivnost in možnosti, ki jih daje za osebno srečo in cerkveno služenje.

Takšna poklicanost je deležna celovitega priličenja po Kristusu, glavi in ženinu Cerkve, ki se nadaljuje že od let začetnega oblikovanja v semenišču. Kakor vsako poklicanost mora tudi poklicanost

za celibat odkriti tisti, ki jo je prejel v dar. Je »dragoceni biser«, ki ga Bog položi v življenje nekaterih in ga je treba odkriti. Zato je potrebna pot človeške zrelosti, ki naj privede osebo do želje po polnem čustvenem uresničenju s tehtanjem resnih in globokih povezanosti in tudi z mislijo na zakonsko življenje. Tistemu, ki resno in odgovorno išče resnico o sebi, se morda utegne zazdeti življenje v dvoje, čeprav je očarljivo in privlačno, kakor omejeno obzorje, kakor lepo in elegantno oblačilo, ki pa je preozko za določeno osebo. V takšnih primerih se je modro vprašati, ali je takšen občutek meje povezan z osebno nezrelostjo ali s tem, da človek še ni srečal prave osebe, s katero bi živel skupaj, ali pa gre za Božji klic v celibatersko življenje.

Tudi tisti, ki so poklicani v celibat, morajo ohraniti visoko in pozitivno podobo o življenju v dvoje in o zakonski poklicanosti. Celibat nikakor ni v nasprotju z zakonom, ampak je samo drugačen način, kako sebe popolnoma darujemo v ljubezni. Preudarjanje, ki upošteva čustveno življenje in kakovost osebnih odnosov, bo človeku pomagalo sprejeti dar celibata. Pomembno je, da tedaj celibata ne dojemamo kot beg ali zavračanje odnosov dvojice, ampak kot poglobitev in izpopolnitev želje po polnem in uresničenem čustvenem življenju.

Ko odkrijemo to poklicanost, jo moramo sprejeti. To pa ni vedno znano vnaprej, tudi če jo jasno zaznamo. Včasih tisti, ki so spoznali klic, da hodijo za Gospodom v celibatu, v začetku s težavo zapustijo idejo o sebi, ki so si jo zamislili prej; doživljajo napetost med svojimi načrti in Božjim klicem. To je občutljiv trenutek, pomembno obdobje spreobrnjenja, v katerem se človek daje na voljo Gospodu. V tej razpoložljivosti se daje človek odvesti drugam in doživlja novo resničnost svojega bivanja.

Prav to se je pripetilo Petru po Lukovi pripovedi (Lk 5,1-11), ko sprejme Jezusa v svoj čoln. Peter je poln dobre volje, da bi pomagal Učeniku. A v tistem srečanju zasliši Jezusove besede, ki so zanj presenetljive. Jezus ga povabi, naj zapusti svojo resnico, ki jo pozna, svojo preverjeno »profesionalnost« izkušenega ribiča. V pripravljenosti »na tvojo besedo bom vrgel mreže« je izražena sprejeta

novost, tudi če je še ni povsem dojel. To srečanje z Jezusom Petra prebudi Petru. V povezanosti z Jezusom odkrije drugo resničnost v primerjavi s tisto, ki jo je poznal prej. Ko mu Jezus reče, da ga bo napravil »ribiča ljudi«, Peter razume nekaj bistvenega. Jezusov klic ni v nasprotju z njegovimi željami in vsem tistim, kar je živel dotlej. Klic je marveč različen, večji in nepričakovan način, kako naj uresniči svoje želje; tako Jezus sprejme in preoblikuje njegovo osebno življenjsko pot; še vedno je ribič, a ribič ljudi.

Tako se zgodi tudi tistemu, ki zazna poklicanost v celibatu. Takšna poklicanost ne nasprotuje željam po sreči in polnosti. Sprejeti jo je mogoče samo v prijateljstvu z Gospodom. Človek ni celibater zaradi samovoljnega tlačenja lastnih strasti ali spiritualističnega umikanja vase, ampak zaradi želje po večji ljubezni, po zaslugi možnosti, ki jih daje celibat. Celotna oseba s telesom in dušo je vključena v to življenje, ki je odgovor na klic in računa na Božjo pomoč.

Gledanje na celibatersko življenje, ki tega ne upošteva, bo neizogibno škodljivo zlasti za pastoralo poklicev, a tudi za življenje duhovnikov. Res je, da disciplinski predpis zahteva celibat, a ta predpis ima temelj v poklicanosti. Predpis, bi smeli reči, varuje poklicanost, je ne nalaga. Če bi ta temelj zanikali ali prezrli, bi disciplinski red postal nesmiseln. Kdo bi bil pripravljen dati svoje življenje samo za izpolnjevanje discipline? Kadar celibat pojmujejo tako, ga je težko držati in na dolgo povzroča nezadovoljstvo, frustracijo, iskanje neustreznih nadomestkov ali tudi zapustitev. Poklicani smo, da ga živimo kot osebno ljubezen in podaritev Bogu v Kristusovem imenu, prav tako kakor se je zgodilo Petru. Življenja ne daruješ, da bi spoštoval pravilo. Pač pa ga daruješ osebi, Bogu samemu, in tako iz življenja napraviš dar za vse ljudi, za Cerkev in svet.

Kakor vsaka resna pot tudi življenje v celibatu predstavlja svoje zahteve in terja vsakodnevno prizadevanje pri tistem, ki ga je odkril in sprejel kot poklicanost. Celibat je torej dar, ki ga je treba varovati.

To se uresničuje z zrelim in skrbno negovanim čustvenim življenjem v celibatu. Ta ni brez čustev in globokih odnosov, kakor

sem rekel. Za duhovnika, ki je poklicanost v celibat sprejel v ravnovesju in disciplini čustev, se ta poklicanost hrani v vsakdanjem življenju z vrsto povezanosti: z Gospodom, s svojimi dragimi – sobrati, domačimi in drugimi prijatelji –, in tudi z verniki, ki so mu zaupani v služenju. Te povezanosti so kakor tri noge mize, ki so v medsebojnem ravnotežju, če jih pravilno podpiramo, in pomagajo k osebni in duhovni ravnovesju duhovnika ter njegovi službeni učinkovitosti.

Če celibat razumemo tako, nikakor ni oblika osamljenosti ali odsotnosti globokih povezanosti, marveč daje možnost za vzpostavitev številnejših odnosov, ne da bi se omejili zgolj na enega od njih. Življenje v celibatu torej ne pomeni, da postaneš »samotar«, ali še slabše, »individualist«. Nasprotno, kot učenec si v Učiteljevi šoli, v ljubeči zbranosti, ki omogoča, da objameš tudi druge in se z njimi srečuješ znotraj zrelih odnosov, ki so primerni za duhovnikovo življenje.

Da bi okrepil takšno podobo o celibatu kot zvezi odnosov, želim posvetiti nekaj besed vsaki od treh kategorij povezanosti, ki sem jih omenil. Prva je povezanost z Gospodom. Duhovnik ne sme postati svoboden profesionalni pastorec, ampak mora ostati učenec, zaljubljen v svojega Učitelja ter hoditi za njim. To je vsakodneven stik, pogovor ljubezni med duhovnikom in Jezusom, ki ga je poklical. Hrani se zlasti z evharistijo, ki jo obhajamo, in češčenjem, z osebno molitvijo in poslušanjem ter premišljevanjem Božje besede.

To seveda ni nov »recept«, a mislim, da ga je koristno znova predložiti, saj je okrog duhovnikov pogosto toliko hrupa, toliko govorjenja, toliko oseb, časopisov, radio, televizija, internet. Življenje je zasuto s stvarmi, ki jih je treba storiti, namesto da bi bilo napolnjeno z odnosi, ki naj bi jih gojili. Z mero in duhovniško disciplino moramo ljudem reči: *»Moram si vzeti nekaj tihote za svojo dušo; oddaljim se od vas, da bi se združil z Bogom«*, kakor je rekel papež Janez Pavel I. v svojem nagovoru rimskim duhovnikom (7. septembra 1978).

Duhovnikovo čustvenost nato plemeniti povezanost z dragimi svojci, ki naj bi duhovnika spremljali vse življenje. Mislim zlasti na

družinske vezi, znotraj katerih se je oblikovala duhovnikova človeškost. Pred starši, brati in sestrami se duhovnik ne more pretvarjati ali skrivati, ker ga od vedno dobro poznajo. To so pogosto dragoceni odnosi, so kakor varno in odmaknjeno pristanišče, v katerem se pomudimo v trenutkih utrujenosti, da bi poiskali razumevanje in poslušanje, ali pa v trenutkih veselja za pristno izmenjavo. Pomembno je spomniti, da življenje v celibatu ne pomeni, da smo brez družine, ampak pomeni, da še naprej pripadamo svojemu rodnemu okolju. Nato so prijatelji, ki smo jih poznali morda že pred vstopom v semenišče, pošteni ljudje, ki se ne bojijo spregovoriti jasno in želijo dobro duhovniku tako za njegovo človeškost kakor za njegovo vlogo.

Rad bi se posebej in obširneje zadržal pri »posebni družini«, v katero duhovnik vstopi s posvečenjem, to je duhovniški zbor. Ta družina je osnovana na »zakramentalnem bratstvu«. ¹⁰ Obstaja več načinov, kako s sobrati uresničujemo zakramentalno bratstvo. Lahko ga udejanjamo v raznih oblikah, kot je preprosto srečevanje, zlasti da bi skupaj premišljevali Božjo besedo in molili, a tudi za izmenjavo radosti in naporov, recimo ob mizi pri obedih, ki olajšujejo neposreden pogovor med mladimi in starejšimi. Kakor v vsaki družini so tudi med duhovniki starejši, katerim je sveti oče večkrat izrazil svojo skrb in so »zakladnica« pastoralne in duhovne izkušnje.

Seveda v vsakdanjih odnosih med duhovniki ne sme nikoli manjkati usmiljenje, z medsebojnim in globokim odpuščanjem, brez kuhanja zamer. Odpuščanje pomaga, da presežemo spore in nesporazume, ki so neizogibni tudi v najboljših družinah.

Zadnja kategorija povezanosti, ki vzdržuje in hrani celibatersko čustvenost, je z verniki, ki so zaupani duhovnikovemu služenju. Duhovnik je poklican, da z njimi vzpostavi pristne, svobodne in osvobajajoče odnose, brez prevelikih in izključujočih navezanosti, tako da je blizu vsem. Verniki v tem smislu niso deležni duhovnikovih »uslug«, ampak so konkreten del Cerkve, Božjega ljudstva, ki je na poseben način zaupan duhovniku v njegovem življenju. Poklican je, da je zanje znamenje usmiljene Božje ljubezni. V njegovem pastirskem srcu naj najdejo sprejetost in toplino Božje

ljubezni. Pastoralno služenje zato lahko pojmuje kot služenje v povezanosti, ki gradi občestvo.

Skratka, celibat v Cerkvi sprejemamo kot poklicanost, ki je dana, da bi živeli »zaradi Božjega kraljestva« (Mt 19,12). Pri tistih, ki ga sprejmejo, naj ne uničuje ali duši želje po sreči, ki je v vsakem človeku, ampak naj jo podpira in krepi. Seveda, celibat je zahtevna oblika hoje za Jezusom, včasih tudi naporna, a ne izgubi svojega značilnega veselja. Duhovniški celibat je dar, ki ga Bog naklanja Cerkvi in svetu, zato ga varujemo in gojimo v vsakodnevnem stiku z osebami, ki sestavljajo Cerkev in svet vsakega duhovnika, v nenehni odprtosti in razpoložljivosti za Božjo milost.

3.2 »Posebna primernost« celibata za apostolsko poslanstvo

Potem ko sem skušal podati bistvo poklicanosti v duhovniški celibat in preučil nekatere posledice, moram zdaj pojasniti »posebno primernost«, ki jo Cerkev pripoznava med celibatom in duhovništvom.

V tem smislu je torej celibat najprej priložnost, da kot učenci hodimo za Kristusom in se upodabljam po njem. Jezus je poklical apostole, »da bi bili z njim« (Mr 3,14). Duhovnik živi celibat kot možnost poslušanja in odlične povezanosti z Gospodom. Učenec vidi, kako v tihoti in globini raste ljubezen do Učitelja in svoje življenje združuje z Njegovim, preoblikuje ga v skladu z zahtevami poslanstva, ki mu ga Učitelj zaupa. Neporočeni duhovnik se tako zakramentalno oblikuje po Kristusu, pastirju in služabniku, duhovniku, glavi in ženinu Cerkve. Po besedah spodbude *Pastores dabo vobis* je duhovnik »poklican, da v svojem duhovnem življenju živi ljubezen Kristusa zaročenca do Cerkve, zaročenke. Njegovo življenje mora razsvetljevati in usmerjati tudi ta zaročniška poteza, ki zahteva od njega, da je pričevalec Kristusove zaročniške ljubezni; da je torej zmožen ljubiti ljudi z novim, velikim in čistim srcem, z resnično pozabo nase, s polno, nenehno in zvesto predanostjo, hkrati pa z neke vrste Božjo ‚ljubosumnostjo‘ (prim. 2 Kor 11,2), z nežnostjo, ki prevzame celo odtenke materinske ljubezni, zmožne, da prevzame

breme ‚porodnih bolečin‘, dokler ne bo v vernikih ‚izoblikovan Kristus‘ (prim. Gal 4,19).«¹¹

Tako je lažje razumeti primernost celibata za duhovnika v poslanstvu, ki mu je zaupano, kakor sem omenil zgoraj. V celibatu je duhovnik svoboden, da ljubi vse v Kristusu, a se ne veže na nikogar posebej. Takšna svoboda za ljubezen se ne uresničuje samo v čustvih, ampak zlasti v dejanjih. Ta svoboda se poraja v srcu in se preliva v vsakodnevno življenje. Odsotnosti edinega ali prednostnega odnosa, kakor je na primer zakonski, nikakor ne pojmuje kot znamenje »lažjih« odnosov, ampak poglobljenih. Celibat je za duhovnika priložnost, da včasih v globini in resnici prevzame odgovornost za osebe ali okoliščine, ki jih sreča v svojem služenju.

Takšna ljubezen v skrbno negovani čustvenosti je tudi svobodna, ker ne postane želja, da bi si koga prilaščali ali se navezovali nanj. Duhovnik prav zato, ker ljubi v Kristusu duhovniku in je zvest svojemu poslanstvu, deluje kot orodje v Božjih rokah, da bi osebe povezal s Kristusom in njegovo Cerkvijo. Lepo je videti ljudi in skupnosti, ki ljubijo svojega pastirja in zaradi njega ljubijo Kristusa ter so pripravljeni še bolj hoditi edino za Kristusom.

Duhovnik, ki ljubi v svobodi, se tudi ne boji premestitev in novih nalog, čeprav je po človeško razumljiva težava ob ločitvi od nekaterih oseb. Tudi v menjavi kraja in okoliščin se bo imel za učenca, ki hodi za Učiteljem po poti, ki je za vedno enovita; pri tem ne bo doživljal prekinitev ali prelomov. Njegova pot bo šla nepretrgano za Gospodom; vsaka menjava predstavlja le del celotne poti in je upravičena v tej celoti.

Končno bi rad pomislil na duhovniški celibat kot na svobodo za služenje. Jezus je povabil učence, naj v svojem poslanstvu ne zaupajo v človeške dobrine in sredstva (prim. Mt 10,9-10). Podobno je tudi celibat »neobremenjeno potovanje«, da bi prišli k vsem in jim prinesli Božjo ljubezen. Duhovnik, upodobljen po Kristusu pastirju, si bo vedno prizadeval, da bi služil ljudem, kakor se posrečeno izraža papež Frančišek: *»Včasih bo stopil naprej, da bi nakazal pot in podpiral upanje ljudstva, drugič bo sredi vseh*

s svojo preprosto in milosrčno bližino. V drugih okoliščinah pa bo moral hoditi za ljudstvom, da bi pomagal tistim, ki so zaostali.«¹²

Naj sklenem. Celibat je poklicanost, ki jo imamo v latinski Cerkvi za posebej primero za tiste, ki so poklicani v duhovniško službo. Ta poklicanost je priložnost za duhovnika, da živi bogato čustvenost za svoje osebno življenje in za izpolnjevanje svojega poslanstva. Ni odsotnost globoke povezanosti, ampak je prostor zanjo. Je »pot svobode«, ki jo duhovnik kot učenec uresničuje skupaj s Kristusom ob podpori njegove milosti v blagor Cerkve in sveta.

Duhovnikova celibaterska duhovnost je »pozitivna« in ustvarjalna ponudba, ki omogoča, da bo Božje ljudstvo vedno imelo pastirje, ki naj bodo obvarovani izprijenosti in pomeščanjenosti.

Drugi vatikanski koncil priznava vzvišenost te ponudbe, a je hkrati ne razglša za izključno. V odloku *Presbyterorum ordinis* trdi, da »duhovništvo po svoji naravi zdržnosti ne zahteva nujno, kakor je razvidno iz prakse prve Cerkve in iz izročila vzhodnih Cerkva. Tam so poleg tistih, ki enako kot vsi škofje po daru milosti izberejo celibat, tudi zelo zaslužni poročeni duhovniki.«¹³

Katoliška Cerkev v resnici ni nikoli vsiljevala celibata vzhodnim Cerkvam. Z druge strani je v zgodovini dovoljevala tudi izjeme, kakor v primeru poročenih luteranskih pastorej, kalvincev in anglikancev, ki so ob vstopu v katoliško Cerkev dobili spregled za sprejem zakramenta svetega reda. To se je zgodilo že med papeževanjem Pija XII. leta 1951. Pred nedavnim, leta 2009, je motu proprio *Anglicanorum Coetibus* papeža Benedikta XVI. pooblastil ustanovitev ordinariatov na ozemlju latinske Cerkve, kjer delujejo bivši anglikanski služabniki, ki so bili posvečeni v katoliške duhovnike. Zaradi množičnega izseljevanja katoličanov z Bližnjega vzhoda je papež Frančišek junija 2014 z odlokom *Pontificia Praecepta de Clero Uxurato Orientali* dovolil vzhodnim poročenim duhovnikom, da delujejo v krščanskih skupnostih v diaspori, torej izven svojih tradicionalnih ozemelj, ter preklical poprejšnje prepovedi.

V sedanjem položaju, zlasti na nekaterih zemljepisnih območjih, pogosto opozarjajo na nekakšno »zakramentalno stisko«, ki jo povzroča pomanjkanje duhovnikov. To je marsikje prebudilo

prošnjo, da bi morda le posvetili tako imenovane »viri probati«. Četudi se problematika ne zdi nebistvena, vendar ne smemo sprejemati prehitrih rešitev in samo na osnovi stiske. Vsekakor ostaja res, da zahteve evangelizacije skupaj z zgodovino in mnogovrstnim izročilom Cerkve puščajo odprt prostor za zakonite razprave, če jih le motivira oznanjevanje evangelija in potekajo konstruktivno, pri tem pa vedno zavarujemo lepoto in vzvišenost odločitve za celibat.

Celibat je v resnici dar, ki ga je treba sprejeti in negovati z veselo stanovitnostjo, da bi v polnosti obrodil svoje sadove. Da bi ga koristno živeli, je potrebno, da se vsak duhovnik počuti učenca vse svoje življenje. Včasih mora ponovno odkriti in okrepiti svojo povezanost z Gospodom in se pustiti »ozdraviti«. Papež Frančišek ni naključno spomnil, da kot učenci na poti »*včasih hodimo urno, včasih je naš korak negotov, se ustavimo in morda tudi pademo, a vedno ostajamo na poti*«. ¹⁴

Opombe

¹ Papež Frančišek, *Homilija pri krizmeni maši*, 17. aprila 2014.

² Pavel VI., okr. *Sacerdotalis caelibatus* (Duhovniški celibat), Ljubljana 1969, št. 73.

³ Prav tam.

⁴ N. d., št. 72.

⁵ Drugi vatikanski koncil, odlok *Presbyterorum ordinis* (O službi in življenju duhovnikov), št. 16.

⁶ Papež Frančišek, *Homilija pri krizmeni maši*, 17. aprila 2014.

⁷ Drugi vatikanski koncil, odlok *Presbyterorum ordinis*, št. 2.

⁸ Kardinal Joseph Ratzinger – papež Benedikt XVI., *Bistvo duhovništva*, v: *Communio* 19 (2009), 269-284.

⁹ Janez Pavel II., ap. spodbuda *Pastores dabo vobis*, št. 29.

¹⁰ Drugi vatikanski koncil, odlok *Presbyterorum ordinis*, št. 8.

¹¹ Janez Pavel II., ap. spodbuda *Pastores dabo vobis*, št. 22.

¹² Papež Frančišek, ap. spodbuda *Evangelii gaudium* (Veselje evangelija), št. 31.

¹³ Drugi vatikanski koncil, odlok *Presbyterorum ordinis*, št. 16.

¹⁴ Papež Frančišek, *Nagovor ob zasedanju kongregacije za duhovščino* (3. oktobra 2014).